

Meer zien bij minder licht

De kracht van de nacht

Nederland is een van de meest lichtvervuilde landen ter wereld. Dat is slecht voor mens, plant en dier. Gelukkig dringt steeds meer het besef door dat het minder moet met die lichtvervuiling. Ook steeds meer recreatieondernemers ontdekken de nacht als een onderscheidend onderdeel van hun aanbod. Doe het licht uit en er gaat een nieuwe wereld voor je open.

Tekst: Jaap van Sandijk

Foto's: Loes de Jong, Johan van der Wielen

'Licht uit en sterren aan', is het credo van Nienke Aangenendt van Natuur en Milieu Gelderland. Met de landelijke Natuur en Milieu Federaties is zij de drijvende kracht achter het jaarlijkse evenement de Nacht van de Nacht. Daarnaast stimuleert zij gemeenten en bedrijven om overbodige verlichting aan te pakken. Dat is niet alleen een verspilling van energie, het heeft ook een negatieve invloed op mens, dier en plant. Voor de mens werkt te veel licht verstorend op het bioritme. Voor vogels werkt vooral rood licht verstorend. Dit verstoort de vogel-trek. De dwergvleermuis wordt juist gestoord door het groene spectrum van het licht. Amberkleurige verlichting is een prima alternatief. Insecten hebben baat bij warm licht. Kunstlicht werkt verwarrend – uiteindelijk sterven insecten hierdoor. Door kunstlicht stoppen watervlooiën met het eten van algen, wat een onnatuurlijke algengroei tot gevolg heeft. Voor recreatieondernemers biedt een écht donkere nacht een unieke kans om bijzondere activiteiten te ontwikkelen, zoals nachtexcursies en sterrenkijken in het donker. "Gasten zijn

'Waarom moet een reclamebord om 3 uur 's nachts nog branden?'

meer dan ooit op zoek naar rust en authentieke ervaringen", zegt Aangenendt, die benadrukt dat meer aandacht voor donkerte een win-winverhaal is. "Je verduurzaamt niet alleen je bedrijf. Je benut ook een economische kans, biedt een bijzonder verhaal en je speelt in op de wensen van de gast."

Gericht verlichten

Aangenendt merkt dat de strijd tegen lichtvervuiling steeds meer gehoor vindt. "De excursies van de Nacht van de Nacht zitten de laatste jaren vaak vol en het aantal activiteiten van dit jaarlijkse evenement neemt toe. In Gelderland leggen steeds meer gemeenten het verdonkeren vast in beleidsplannen. Juist die verbinding tussen gemeenten, bedrijven en natuurorganisaties is belangrijk. Zo kom je echt tot resultaat." Resultaten die mede dankzij de hedendaagse techniek vrij eenvoudig geboekt kunnen worden, zegt André ter Velde van ingenieursbureau Clafis Ingenieurs. Hij voert lichtscans uit, onder meer bij recreatiebedrijven. "Denk aan simpele dingen als een timer. Waarom moet een reclamebord om 3 uur 's nachts nog branden? Zet 'm uit. Let ook op gericht verlichten. 40 procent van het licht van de straatverlichting schijnt omhoog. Met led-verlichting kun je omlaag richten. Dat geldt voor zowel je straatverlichting als je gebouwverlichting. Lichtinstallaties kunnen op maat worden aangepast. Niet alleen in sterkte, ook qua kleur. Dat laatste is belangrijk met het oog op bepaalde diersoorten. Ook dimmen kan op maat. Na negen uur 's avonds kun je je licht in vermogen terugdraaien naar bijvoorbeeld 70 procent." Vorig jaar voerde Ter Velde een lichtscan uit bij Landal Esonstad, dat ligt op de grens van Nationaal Park Lauwersmeer. Ook daar

werden quick wins behaald, vertelt Jan ten Hoor, verantwoordelijk voor beheer en management bij Esonstad. "Alle bungalows en centrale gebouwen waren al voorzien van ledverlichting. Nu vervangen we onze verlichtingsinstallatie door een moderne schakelbare led-installatie. Het licht schijnt naar beneden en we gaan van honderd naar vijftig masten op het park. Die worden deels gevoed door zonne-energie. We merken dat gasten duisternis waarderen. Donkerte en rust zijn voor hen een belangrijke factor."

Bijzondere beleving

Ook René Rutte, programmaleider Donkerte van het Waddengebied, merkt dat de belangstelling groeit. "Steeds meer ondernemers komen naar ons toe om te vertellen dat ze iets met het onderwerp willen. Dat is mooi, want wij beschikken over verschillen toolboxes en komen in 2024 met een veldgids." Donkerte van het Waddengebied zet zich in voor een groter bewustzijn van het belang van duisternis. Samen met ondernemers en lokale partners ontwikkelt Rutte donkerte-belevingsplekken langs de waddenkust, waar iedereen de duisternis kan ervaren. Maar moeten we niet oppassen dat die groeiende belangstelling voor donkerte een tegengesteld effect – namelijk drukte – creëert? "Ondernemers mogen niet zomaar het donker in", zegt Aangenendt. "Maar op eigen terrein en langs de randen van natuurgebieden zijn er echt veel mogelijkheden voor educatieve activiteiten. Je kunt je bijvoorbeeld in samenwerking met de boswachter je gasten excursies aanbieden. Dat zijn bijzondere belevingen. Je wordt gestimuleerd om al je zintuigen aan te

zetten. Wat voel je, wat hoor je, wat ruik je?" Dat minder licht ook leidt tot minder veiligheid, is volgens haar niet waar. "Met sensoren is het net zo veilig. We zijn helaas verslaafd aan licht. Wij zeggen altijd: donker waar het kan, licht waar het moet."

Hoe verdonker je je bedrijf?

- Tien tips waarmee je direct aan de slag kunt.
- Doe een omgevingsscan (www.atlasleefomgeving.nl)
- Check de plannen van je gemeente
- Doe overtollige verlichting uit of gebruik een tijdschakelaar of bewegingssensor
- Dim je verlichting of plaats lichthinderkappen
- Richt verlichting zoveel mogelijk naar de grond en voorkom strooilicht
- Gebruik een up-to-date lichtinstallatie
- Let op de kleur van je verlichting. Dieren reageren verschillend op de kleur van de verlichting.
- Kies voor slimme verlichting. Dan zet je de lichtbronnen individueel zacht of uit met je smartphone.
- Laat een lichtschouw uitvoeren door een lichtexpert
- Laat je adviseren door een deskundige.

www.visitwadden.nl

Sfeervol nachtrestaurant